

Jocuri periculoase cu istoria, o revizuire a miturilor național-socialiste selectate

Łukasz Migniewicz

Set de texte sursă

Sursa A

Gravură din secolul al XVIII-lea înfățișând aversul și reversul unei medalii antisemite populare realizate de Christian Wermuth, medalist german din secolele XVII–XVIII.

Reproducerea medaliei Kornjuden din 1695, autor: Johann Albrecht Philipp. *Der vertheilte Korn-Jude*. Berlin 1765, p. 105. [accesat 03.12.2020]. Disponibilă pe Wikipedia, enciclopedia liberă: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kornjudenmedaille.jpg>.

Traducere:

Avers: Inscripție deasupra imaginii: Tu, Evreu de cereale*; mai jos: Perioadă lungă 1695

Revers: Cine ia grâul, pe acela oamenii îl spânzură

* Kornjude, literal „evreu de cereale” (cu sensul de negustor evreu speculant de cereale). A fost o insultă larg răspândită, aplicată mai ales în perioada modernă, speculanților de cereale (considerat principalul indicator al bogăției), celor care făceau bișniță și

afaceriștilor, în general persoanelor implicate în operațiuni financiare profitabile. Termenul se datorează unei atitudini antisemite, deoarece evreii erau asociați în principal cu negoțul. Reapare la suprafață în special în timpul crizelor, dezastrelor naturale și penuriei de alimente. S-a bazat pe stereotipuri.

Sursa B

Titlu și caricatură preluate din revista săptămânală germană de propagandă Der Stürmer („Luptătorul”, „Atacatorul”), publicată de Julius Streicher. Era o revistă eminentemente antisemită, care ducea o campanie violentă împotriva evreilor în toate domeniile, fiind cunoscută în special pentru numeroasele sale caricaturi și manipularea cititorilor. În acest săptămânal au apărut texte pseudoștiințifice despre sociologie, biologie și istorie, toate în sprijinul tezelor național-socialismului. Adesea se făcea referire la evenimente din trecutul îndepărtat, prin recurgerea la materiale antisemite într-o varietate de forme. A fost editat în perioada 1923–1945.

Un fragment dintr-un exemplar al săptămânalului Der Stürmer din iulie 1933, cu titlul generic Der tote Jude („Evreul mort”).

Der Stürmer, Nr. 30, iulie 1933, p. 1 [accesat 03.12.2020].
Disponibil pe Wikipedia, enciclopedia liberă:
https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Der_St%C3%BCrmer_Juli_1933_Schlagzeile.jpg.

Caricatură publicată pe coperta revistei săptămânale *Der Stürmer*

Der Stürmer, Nr. 9, februarie 1940, p. 1 [accesat 03.12.2020]. Disponibil pe Wikipedia, enciclopedia liberă
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:01940_0660_\(2\)_Der_St%C3%BCrmer.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:01940_0660_(2)_Der_St%C3%BCrmer.jpg).

Sursa C

„În Evul Mediu se conturează caracteristicile evreilor, pe care atât creștinii, cât și atei le vor acuza ulterior, caracteristici rezultate din legăturile strânse formate între evrei și bani și care vor face posibilă, așa cum a arătat un studiu lexical, considerarea termenilor «evreu», «uzurpator» și «avar» ca sinonime. [...] specializarea în împrumutul cu dobândă poate fi explicată prin factori externi, care nu au prea mare legătură cu natura evreilor. Trebuie reamintit că dreptul canonic, deși interzicea dobânda, chiar și creștinilor le interzicea să

împrumute cu dobândă, indiferent de sumă. Este corect să spunem că evreii au fost de mare ajutor pentru societatea medievală, care avea nevoie de credite. [...] Fără îndoială, aceasta este specializarea pe care antisemiții o folosesc cel mai mult împotriva evreilor [...].”

François de Fontette, *Historia antisemitismului* (Lublin: Editura Siedmioróg, 2010), pp. 42–44.

Sursa D

Legile de la Nürnberg din 15 septembrie 1935 [fragment]

Legea cetățeniei Reichului

§ 2

(1) Este cetățean al Reichului doar cetățeanul de origine germanică sau de sânge german care dovedește, prin comportamentul său, că este dispus și apt să servească cu credință Poporul German și Reichul German.

[...]

(3) Cetățeanul Reichului este singurul titular al drepturilor politice depline în temeiul legii.
[...]

Zofia Przybysz, *Holocaust jako przejaw rasistowskiej polityki III Rzeszy* [Holocaustul ca manifestare a politicilor rasiste ale celui de-Al Treilea Reich]. Rezumatul lecției pentru clasa a III-a a școlii gimnaziale. Sursa textului [accesat 03.12.2020]. Disponibil la Laboratorul de Didactică și Tehnologia Informației la Universitatea din Łódź: http://dydaktykahistorii.uni.lodz.pl/konspekty/przybysz_6.pdf.

Sursa E

„[...] doctrina hitleristă a impus ideea că lupta rasială stă la baza procesului istoric. «Istoria este orientată rasial – rasa este factorul principal, este motorul esențial al istoriei.» Acest concept – în termenii lui A. Zand – este fundamentul și punctul de plecare al unei serii

întregi de dogme insuflăte studenților, a căror esență poate fi redusă la două elemente: 1) cultura europeană este produsul rasei nordice sau germanice; 2) anumite rase au drepturi mai mari decât altele, mai puțin valoroase, și le pot distruge. Pe lângă rasism, în predarea istoriei potrivit ideologiei național-socialiste se întâlnește și «ideea de naționalitate», din care derivă teza misiunii Germaniei de a uni toate rasele de origine germanică. Prin urmare, împlinirea acestei idei trebuie să aibă loc prin cucerirea țărilor cu populație germană minoritară. [...] profesorul german trebuie să respingă orice obiectivitate în predarea istoriei. [...] În opinia lui A. Zand, în loc să predea în mod sigur și obiectiv istoria națională și universală, școala germană creează mituri, deoarece sunt acceptate doar ideologia rasială, istoriografia nordică-germanică și ideea Germaniei Mari, dar este imposibil să se discute științific despre acest subiect. [...]

Conținutul detaliat al predării istoriei naționale și universale ar trebui să fie impregnat de ideea superiorității rasei germanice-nordice [...]. Conflictele interne și războaiele defensive sau ofensive trebuie să fie prezentate drept rezultat al luptei dintre rase – singurul factor care determină cursul procesului istoric.

[...] sarcina profesorului german de istorie este de a educa viitorul cetățean astfel încât acesta să fie: 1) un membru activ și util al Partidului Național-Socialist sau al statului; 2) conștient de problemele rasiale; 3) mândru că aparține poporului german. [...] se acordă importanță fundamentală cunoașterii aprofundate de către student a istoriei Germaniei în perioada 1918–1933. Evenimentul-cheie al acestui interval, din punctul de vedere al intereselor politice și propagandistice ale regimului, este Tratatul de la Versailles, a cărui interpretare adecvată ar trebui să demonstreze trădarea intereselor naționale de către liderii și fondatorii Republicii de la Weimar. Este motivul pentru care subiecte precum «granițele sângărânde ale statului nostru», «tribul fratern austriac nu se poate întoarce în patrie», «milioane de germani sunt amenințați cu exterminarea dincolo de granițele Reichului» și «lupta pentru egalitatea germană» sunt abordate în lecțiile de istorie în strânsă legătură cu această problemă.”

Jan Janiak, Nauczanie historii w III Rzeszy w opinii polskiej publicystyki pedagogicznej z okresu dwudziestolecia międzywojennego [Predarea istoriei în cel de-Al Treilea Reich în concepția jurnalismului pedagogic polonez din perioada interbelică], „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Historica” 1990, nr. 38 [accesat 03.12.2020]. Disponibil în

Arhiva Universității din Łódź: http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/15130/fh38Jan_Janiak107_132.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Sursa F

Caricatură înfățișându-i pe Philipp Scheidemann[1] și Matthias Erzberger[2] înjunghiind armata germană în spate.

Der Vorwärts, 3 mai 1924 [accesat la 03.12.2020].
Disponibil pe Wikipedia, enciclopedia liberă: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stab-in-the-back_cartoon_1924.jpg.

[1] Philipp Scheidemann – politician social-democrat german. A proclamat Republica de la Weimar.

[2] Matthias Erzberger – scriitor și politician german. A condus delegația germană la negocierile de armistițiu de la Compiègne, în noiembrie 1918.

Sursa G

„[...] Nemulțumirile germanilor au apărut pe măsură ce grevele au izbucnit la Berlin, pe 28 ianuarie, ajungând până în bazinul Ruhr. Șapte sute de mii de muncitori și-au părăsit locurile de muncă, și s-a recurs la soldați pentru înăbușirea revoltelor. [...] în țară, puțini știau adevărul despre front și despre sutele de mii de soldați germani căzuți în captivitate la Aliați sau care au evitat lupta prin toate mijloacele. Alimentați de propaganda despre o armată invincibilă, germanii habar nu aveau că Ludendorff, îngrozit de dezintegrarea

armatei și de disproporția de forțe, ceruse armistițiul încă din august. Revoluția a căzut asupra generalilor ca o stea din cer, când înfrângerea pe front era deja o certitudine, oferindu-le ocazia să mute atenția opiniei publice de la deciziile lor. [...] În curând, Ludendorff și Hindenburg au creat mitul înjunghierii pe la spate, al loviturii aplicate de niște lași unor soldați invincibili. Capitaliștii s-au alăturat evreilor și comuniștilor pe lista renegaților [...]. Mitul cuțitului înfipt în spate a fost preluat de veteranii care căutau vinovați pentru suferințele și moartea fără sens a milioane de camarazi.”

Piotr Bożejewicz, I wojna światowa: Czy Niemcy przegrali przez „cios w plecy”?, [Primul Război Mondial: Germania a pierdut prin „înjunghiere în spate”?] 30.03.2019 r. [accesat: 03.12.2020]. Disponibil în Rzeczpospolita [Republica]: <https://www.rp.pl/Historia/303289936-I-wojna-swiatowa-Czy-Niemcy-przegrali-przez-cios-w-plecy.html>

Sursa H

„Arienii vin din ceruri”, a spus Heinrich Himmler cu multă convingere, iar tânărul explorator Ernst Schäfer a tăcut, neștiind ce să-i răspundă. Reichsführerul SS, unul dintre cei mai puternici oameni ai celui de-Al Treilea Reich, trăia într-o lume a fanteziilor pseudoștiințifice. În 1935, împreună cu doi camarazi de-ai săi, Himmler a înființat organizația Ahnenerbe. Prin cercetări istorice, geografice și arheologice, Ahnenerbe trebuia să demonstreze primatul germanilor asupra restului lumii. Cercetătorii ei colecționau, de asemenea, documente legate de procesele vrăjitoarelor, erau interesați de parapsihologie și se zvonea că au pornit în căutarea Sfântului Graal și a Atlantidei [...]. Mai târziu au circulat legende despre expediția organizată de Schäfer, conform căreia exploratorii ar fi răscolit mănăstirile din Tibet în căutarea scripturilor străvechi și ar fi încercat să ajungă la Shambala – un ținut mitic, ai cărui locuitori cunoșteau o modalitate de a-l proteja de puterile malefice. Aventurierii aveau misiunea de a găsi și de a aduce înapoi în Germania Vimana, vehiculul zburător descris în epopeile antice. Adevărul despre expediție este însă banal, susține Łukasz Orlicki, de la revista lunară Odkrywca [„Exploratorul”]. A fost pur și simplu o expediție științifică. Membrii săi au ajuns sub aripa lui Himmler pentru că erau în căutare de finanțare. Și această cale a fost singura soluție posibilă în Germania la acea vreme, adaugă el. [...] Desigur, Schäfer și oamenii săi nu aveau nimic în comun cu diviziile sinistre care purtau uniforme cu cranii, dar rezultatele muncii lor nu au fost în întregime nevinovate. Ei au contribuit la construirea unei teorii rasiale nebune care a culminat cu

lagărele de exterminare. Una dintre ele ducea direct la Auschwitz. Acolo, Schäfer a identificat mai mult de o sută de indivizi „cu caracteristici rasiale unice”. Toți au fost duși cu avionul într-un lagăr din Franța și gazați, în timp ce craniile și cadavrele disecate au îmbogățit colecția Institutului de Anatomie de la Universitatea Reich din Strasbourg.”

Łukasz Zalesiński, Jak hitlerowcy poszukiwali „rasy panów” w Tybecie, [Cum căutau naziștii „rasă supremă” în Tibet], 23.04.2021 [accesat 13.08.2021]. Disponibil pe Podróże Onet: <https://podroze.onet.pl/ciekawe/tybet-niemiecka-wyprawa-ss-do-tybetu-w-1938-r/yv2f1mv>.

Sursa I

„Prin urmare, locuitorii Sileziei au fost o pradă bună pentru propaganda nazistă. Așa cum ne informează prof. Maroon, savanții naziști au criticat meritele lui Henric [al II-lea] cel Pios în lupta împotriva «pericolului galben» din est. Ei l-au numit pe prinț «german cu șapte optimi» și «descendent al germanilor» fondatori ai statului Polan. Potrivit prof. Dziurla, în Wrocław circula informația conform căreia cercetătorii naziști doreau să examineze rămășițele lui Henric cel Pios din punct de vedere rasial. Rămășițele nu au mai fost găsite niciodată după 1945. Se crede că oasele scoase din sarcofag au fost pierdute în timpul războiului într-un incendiu izbucnit la Institutul de Antropologie din Wrocław. Prof. Dziurla subliniază că acestea sunt informații neconfirmate. Prin urmare, este posibil ca rămășițele să fi fost depozitate undeva. «Întrebarea este dacă au fost depozitate la institut sau au fost duse la Berlin pentru Rassenkunde, cercetarea antropologică nazistă menită să demonstreze că locuitorii erau descendenți ai rasei nordice?», se întreabă prof. Dziurla.”

Adam Węglowski, Kryminalne zagadki Legnicy [Misterele despre crimele de la Legnica], 15.05.2011 [accesat 03.12.2020]. Disponibil pe Focus.pl: <https://www.focusnauka.pl/arttykul/kryminalne-zagadki-legnicy?page=2>.